

HONVÉD.

Megjelenik e' lap vasárnapot kivéve minden este, féliven. Tartalmát teszik a' főhadivezérség hivatalos közleményei, iránycikkék, bel- és külföldi hírek.
Hirdetmények a' szokott díjért vétetnek fel.

HIVATALOS ROVAT.

Kormányelnök ur a' honvédelmi bizottmányhoz következő értesítést küldé:

Főhadi szállás Dány april 7. 1849.

Szent-Tamás dicsőséges bevételének győzelmire győzelmi hírrel felelek.

Tegnap vitéz seregeink az ellenségnek Windischgrätz, Schlik és Jellachich személyes vezérlők alatti egyesült seregét Isaszegh vidékének irtozatos positioiból tökéletesen kiverték, magát Isaszeghet elfoglalták 's az ellenséget minden ponton tökéletesen megverték. Windischgrätz már proclamatiokat bocsát a' pesti lakossághoz, hogy csak azért retirál, miszerint minden erejét Pesten egyesítve, minket egy csapással tönkre tehessen; minden ember érti ezen vallomást, mit tesz a' retirádának nyilvános bevállása egy oly ember szájából, ki a' szemtelen hazugságot anynyira viszi, hogy még Erdélyben is az osztrák fegyverek győzelmét, Bem altábornagynak Oláhországba lett menekülését és erdélyi győzelmes seregeinknek lefegyverzését meri hirdetni ép akkor, midőn Bem az osztrák és orosz seregeket utósó emberig kiveri Erdélyből.

A' folytonos harcz és események rohama nem enged a' vezéreknek időt az ütközet egyes részleteit egybefoglalva felmutathatni a' nemzetnek, majd leszen erre is idő. Most csak anynyit írok, hogy győztünk, győztünk határozottan, tökéletesen 's hogy Görgey fővezér előtt tisztelettel kell meghajolni minden hazafinak, mert nem hiszem, hogy a' historia példát mutathasson fel, miként egy fővezér, a' vezérnek nagy kötelességeit 's a' minden veszélyes pontoni jelenlétet, a' rettenthetlen közkatona kötelességével nagyobb mértékben teljesithette volna, mint Görgey a' tegnapi napon. És tisztelettel kell meghajolni minden hazafinak a' többi vezérek, 's kell meghajolni az egész lelkesült hadsereg előtt, melyről a' szó teljes értelmében elmondhatom, hogy a' mire Nelson hajdan buzdította hadseregét, azt a' mieink vég-

rehajtották. „Minden ember teljesíté kötelességét.“

A' mint tegnap irám, úgy történt, a' balszárny Péczelt is megszállotta, e' perczen már, midőn ezt írom, Kerepesig nyulik, a' centrum Isaszegben hált, Görgey hadteste — melyet most Gáspár tábornok vezérel — Bagh és Gödöllő közt félutig nyomul 's ekként a' gyöngyösi uton és ismét a' jászberényi vonalon előnyomult hadseregosztályaink közti egyesülés eszközölve van, 's ma egyesült erővel huzzák öszsze a' hálót a' Gödöllőn álló ellenség feje felett, ha ugyan megáll, 's fáradt és levert seregeivel még egy csatát Pestig elfogad.

Hiszek istenben, hogy a' jövő éjet a' gödöllői kastélyban töltöm 's 24 óra alatt tanuja lehetek a' nagyszerű jelenetnek, midőn a' kerepesi partokról seregeink Pestet meglátva magasztos lelkesedéssel borulandanak le a' mindenható előtt, 's ott ezen pontokon fogja megáldani a' csanádi püspök a' magyar szabadság bajokainak fegyvereit.

És úgy lön, elnökünk későbbi tudósítása szerint hadseregünk april 7-én már Gödöllőről is visszaveré az ellenséget, 's kormányelnök ur S-ára forduló éjjel a' hercegi kastély azon ágyában hált, melyből a' mult hajnalban Windischgrätz kiriasztatott.

× Csutak Kálmán őrnagy és seregevezér Körös-Bányáról april 4-kéről a' honv. bizottmányhoz következő jelentést terjesztett fel:

F. hó 2-án Lunkaj zarándmegyei helységnél megtámadtam a' határőrökkel erősített oláhcordát, műtéletem akként intézvén, hogy sereget három csapatra felosztva, ezek Boiczánál öszszejöjenek 's az ellenséget bekerítsék; de ez nem sikerült, mert mind a' mellett hogy az egyik szárnyat vezérlő Liptay százados a' többi csapatnál 16 órával előbb indult meg, az ellenséges csordát gyors futásában utól nem érhetém, azonban üldöztem azt mintegy 3 mértföldnyire Hunyadmegyében, előnyomulva a' Branyicska és Boicza közötti hegy ormaira.

A' másfél napig tartott mütételben seregem még csak egy sebesültet sem számít; az ellenség százat haladó halottain kívül vesztett 25 apró vadászfegyvert, 400 gyutacsot, több cserépedénybe rakott löport 's egy erdőben lerakott több vég vásznat.

Ezután seregem Boicza hányaváros felé nyomult, melynek két küldöttje előttem megjelenván, kijelentette, hogyha őket békes polgártársaimnak elismerendem, úgy ők feltételeimet elfogadják, 's azonnal magukat megadva hódolnak.

Én feltételeimet nekik előadtam, ők pedig el- távoztak; 's midőn a' pihenésre szünetidő elteltével seregemet Boicza bevételére előnyomulva meg- indítám, a' városból ismét 4 küldött érkezett meg, kijelentve, hogy az általam közlött feltételeket el- fogadják, 's azoknak öt nap alatt sikeresítését megígérik.

Én tehát ezuttal Boiczát elhagyván, április 3-án seregemet Zrapcza, Michele és Butyesd hely- ségek felé fordítám, Butián oláh csordáját, mely egy zászlóalj rendes katonasággal volt erősítve, 's erős alkotású redoutokban befészkelve megtá- madtam, 's daczára a' seregem ellen irányzott á- ggyutuzelésnek, az ellenséget redoutjaiból kivettem.

Az egyik redoutban talált 's 200 darabon fe- lül levő szarvasmarhát, 4 harangot, 10 egész sza- lonnát, több pokróczot, 6 oláh lovat, 50 kecs- két 's ugyanynyi juhot, 80 pozsoni mérő tizta- buzat, 3 szekérszékényi kukoriczát 's elrablott több üs- zőket zsákmányul nyerve, több százra menő el- lenséget seregem lekaszabolt, 's az öszszezavart csordát Abruóbányáról balra a' havasokba űzte.

Részünkről csak egy ember esett áldozatul a' 27-ik honvéd zászlóaljából.

Most várom a' boiczaiak által tett ígéret teljesítését, ha a' kitűzött határidő alatt nálam sikeres válaszul meg nem jelennek, hadi mütéte- lemet folytatni fogom.

Meg kell még emlitenem, hogy a' szétűzött oláhcsorda vezérét valami Kretz Nikolai ne- vű őrnagyot elfogván, a' nyomoru vitéz ígéretet tőn, hogy czinkostársainak őrhelyeit feladandja, csakhogy tőlem kegyelmet nyerhessen.

Ily nyomoruságos hitvány emberekből álla- nak a' camarilla kedves Waffenbrüderei.

Kelt Debreczenben, április 9. 1849.

A' honvédelmi bizottmány.

Az országos honv. bizottmány elnökének e- gyenes rendeletére:

Guyon Richárd ezredes, Lenkey János 13- dik huszár ezredbeli ezredes, — Klapka György ezredes és Gáspár András, 9-dik huszár ezredbeli

ezredes, később meghatározandó ranggal és illet- ménnyel tábornokokká, kinevezettek.

Mészáros Lázár,
hadügyminister.

RENDELET

a' törvényhatóságok főtiszteihöz.

Miután azon egymást erő terhes viharok, me- lyek hazánk, törvényes alkotmányunk, és a' ma- gyar nemzetiség fölött tornyosulva valának, 's mind- ezeket végveszéllyel fenyegeték, az igazságos ég segedelmével, 's vitéz hadsergünk és dicső főve- zére nagyszerű győzelmei után lassankint csilla- pulni kezdenek, 's hazánk erdélyhoni részének ál- lapotja már már azon ponton kezd állani, hogy a' közigazgatásnak folyamatba jönie, a' belbékének 's jó rendnek czélszerű rendelkezések által helyre- állíttatnia nem csak lehet de szükségképp kellek is, — e' czélből rendelem a' következőket:

1-szor. Minthogy az eddig királyi adó cím- mel nevezetett hadi adónak gyorsan és mentől nagyobb mennyiségbeni behajtását nem csak a' katonaság kiállítására, további rendezésére, és fen- tartására kívántató roppant költségek, hanem a' megcsökkent, sőt nagy részben meg is szűnt bá- nyászat nem folytathatásából eredő jövedelmi szük- ség fedezhetése is, mulhatlanul megkívánják, és az arrol gondoskodást az álladalom nyilvános kára nélkül tovább nem halaszthatni; — ez okból, min- den magyar, székely és szász törvényhatóságok- ban, a' hol még meg nem történt volna, a' hadi adó, melynek az ujonan alkotott törvények szerinti kivetését a' körülmények még most gátolják, — az eddig fenállott rendszer szerint, lehető szigor- ral vettessék ki a' folyó katonai évre is, és vala- mint a' mult évekről adóbeli hátralék, úgy a' jelen évi adó is szorgalmatosan, az illető tisztviselők szoros felelete terhe alatt, felhajtván, az illető adótárnok keze alá, ide az álladalmi pénztárba le- endő bészolgáltatás végett, pontosan fizetessék bé.

2-szor. A' Magyarhonban és Erdélyben kö- zelebbi időben alkotott törvények által elvül ki- mondva levén az: hogy a' hatóságok, magok kebli szükségüket, hová tartoznak a' köztisztviselők, bíróságok — orvosok, mérnökök, közszolgák, cse- lédek fizetése, börtön, rabok, középületek fentar- tása, szóval minden kebli szükségek fedezése, há- z i a d ó j u k b ó l f e d e z e n d i k, — a' törvény e' rendszabálya, minden törvényhatóságban léptessék életbe, — következőleg a' hatóságok munkáljanak oda, hogy házi pénztárak, az egyenes igazság kor- látaik közt teendő kivetés után mentől előbb fel- állíttassék, és olly állapotba tétessék: hogy abból minden kebli szükségeket, a' hadi pénztár befolyása nélkül időről időre fenakadás nélkül hordozni lehessen.

3-szor. A' most érintett törvények csupán csak

az urbériségek elvesztésével megkárosodott birtokok irányában függesztvén fel az adosságos követelésekkel fülléphetés jogát, — a' közelebbi szerencsétlen körülmények által merő pangásba jutott 's csak nem egészen fenakadt ipar, belkereskedelem 's egyeseké úgy, mint köz-jó, a' hitelnek az urbériségekben nem károsodottak irányában felszabadítását igénylik; e' tekintetből, mostantól kezdve, mindazon hitelezők, kiknek az urbériségeket nem vesztettek ellen törvényes és igazságos követeléseik lennének, azok felvehetésére 's e' részbeni lépéseiknek az eddigi törvények és törvényes szokás értelmében megtehetésére följogosítottak; az illető tisztviselők és törvényszékek pedig kötelességek lesznek az illetőknek illetően ügyeik folytatásában segedelemmel lenni, azokat ellátni, elégtételbe venni, az igazság és törvények szerint.

4-szer. Hogy a' törvényhozó testület által arra nézve tett biztosítás, miszerint az ármány által felbőszített szász és oláh rablók által okozott károk megtéríttetni fognak, — pusztá hanggá ne váljon, azonban az állodalom is vagy a' kártalanítások merőben általa leendő hordozásával, vagy ha ez az egyenes igazság kívánata szerint azok által, kik valósággal okozták, fognának is megtéríttetni, — az e' felett fölmerülő ügyek és kérdések tárgyalásával felettébb terhelve ne legyen, — minden törvényhatóságban rögtön állíttassanak fel béke bíróságok, mellyek teendője legyen a' károsodottak és kárttevők közti egyenlenségeket kibékítés útján a' lehetőségig elenyésztetni, — és minden erkölcsi eszközöket arra felhasználni: hogy a' károsodottak, igazságos követeléseikhez perlekedés nélkül, hozzá juthassanak, melly a' helyett, hogy a' károsodottak és kárttevők közti bizodalmas viszony helyreállítását eszközölné, — újabb anyagot szolgáltatna, egymásiránti gyűlölségre 's még méjjebb gyökeret verne bennök az ellenséges indulatoknak; — ha pedig a' kibékítés nem sikerülne, a' követelt kárt törvényesítse, (legitimálja) eljárásul hiteles jegyzőkönyvet vezessen és további intézkedésig nyujtsa be a' törvényhatóság főtisztjének.

5. Az Istentelenül megtámadott hazának katoná kell. — Katona védi a' magyarnak személy és vagyonbátorságát és alkotmányos szabadságát, mellyet a' császári katonaság — fellázított népcsoporttal szövetkezve — a' polgári és emberi törvények vakmerő megtapodásával támadott meg.

Háromszék — Csík — Udvarhely- és Maros-zékek versenyezve emelkedtek fel a' haza védelmére és ezereket állítottak a' szabadság zászlója alá és már az ellenség vérevel megpecsételt okleveleket is bírnak harcias bátorságok felől, — e' felett nemzetörségeket is alakították és akép, hogy a' hazának lényeges szolgálatot tehetnek, —

jelesen Csík és Háromszék, melly a' határszéleket is éjjel nappal védelmezi.

Áldja meg a' magyarok Istene! — de a' magyar haza is háládatos lesz és megjutalmazza.

De az erdélyi részek más törvényhatóságai nem teljesíthették kötelességeiket és sem ujonczokat ki nem állították, sem nemzetörségeket meg nem alakították.

Ez okból a' haza nevében rendelem mint következők:

1) Minden törvényhatóság a' maga kebeléből az egyenlőség alapján, 18 évtől 30-ig mindenkit sorozzan bé az ujonczok közé.

Kivétetnek ezen kötelezettség alól:

a) A' testileg- erkölcsileg alkalmatlanok.

b) Az egy fiu, vagy azon családátya, kiknek keze munkájától függ családja élete, ugyanazonáltal, hogy maguk helyett mást állítani kötelesek.

Egyébiránt a' 18. 22 évesekig bészárólag négy évre, 22—30 évig állók győzelemig soroztatnak be.

2) Katonásíttatnia kell a' népnek a' nemzetőri intézmény által is, mert csak fegyveres nép lehet erős és így szabad. Ez okból 18—50 évesek az ujonczok közé besorozottakon kívül rögtön nemzetörségbe sorozandók, — századokra — zászlóaljakra osztandók, tisztek elválasztandók és pedig a' legjobb jellemű 's ha lehet katonai viselt emberekből, kik felett ha kérdés támadna, a' törvényhatóság főtisztjeinek vagy kormány biztosságának feladata és kötelessége azt megoldani. A' századok, a' fő és altiszteken kívül, kétszáz főt számitandanak és ha egy helységből így egy század ki nem telik, több helységekbe kiegészítendők és minden katonai mozgalmakba begyakorlandók.

Kivétetnek:

a) Minden egyházak rendes szolgálói.

b) Testileg erkölcsileg alkalmatlanok.

c) Az ország és törvényhatóságok rendes tisztjei — bírái. —

d) Belső vagy külső gazdasághoz alkalmazott és kézzel működő szegődményesek.

A' nemzetörség a' hadügyministerium által a' nemzetörségre vonatkozó törvények alá rendeltetik, és annak megtartására pontosan eiköteleztetik. —

3) A' ruhát olcsósága, tartóssága és kényelmessége ajánlja leginkább, — de nem lehet, hogy a' védegyelet elve is tiszteletbe ne tartassék a' hol lehet, mi által nemzeti kereskedésünknek legnagyobb szolgálatot tehetünk; — ez okból, valamint a' rendes katonákká válandó ujonczok, ugyan nemzetőrök is felruházandók, ezen elvek szerint, és mivel a' törvényhatóságok sokkal könnyebben megtehetik, sőt a' magánosok is, mint az állodalom, ezért felkérem a' haza nevében, igyekezzenek ujonczukat felruházni leggazdaságosabban. A'

haza visszatéríti magánosnak, úgy, mint a' törvényhatóságnak a' ruha értékét. Szilárd elhatározott akarat kell csak, és ezen rendeletnek minden betűje testté váland. Én számítok valamint a' tiszték, úgy a' nép patriotismusára. Nyíltan kijelentem, csak eiker fog kielégíteni.

6) Az urbéres viszonyok eltörlésekor, sőt némely felszabadult polgárok már az előtt is az általok birató majorság belső és külső földek bérében teljesíteni kötelezett pénz vagy munkabeli tartozást megtagadták, az írott vagy szóbeli szerződések és egyezkedések megtapodásával; mint-hogy pedig senki vagyonát igazságtalanul elsajátítani nem szabad, ennél fogva meg nem engedhetem, hogy a' sajátjog szentsége bár ki által is megbántassék, és a' szerződések, legyenek azok írottak, vagy szóbeliek felforgattassanak, vagy erejükből kivetkeztessenek, mert a' felek közötti szerződés törvény. Ez okból rendelem: miként a' törvényhatóságok szigoruan ügyeljenek fel, hogy a' bérlők pénz vagy munka fejében kézen tartott belső és külső majorság jóvakat tulajdonossaitól el ne sajátíthassák, sőt inkább a' szerződések, írottakat, vagy szóbelieket, valamint a' multra, úgy a' jövőre nézve szigoruan megtartsák, és ha a' kötelezett pénz, vagy munkabeli tartozást, a' bérlők önként nem teljesítenék, rögtön polgári uton megítélai, törvényesíteni és felhajtani, valamint a' multra úgy a' jövőre nézve is tartsák szigoru kötelességüknek.

Ezen rendeletem teljesítéséért felelőssé teszem a' törvényhatóságok tiszti karát.

Kelt Kolozsvárt Ápr. 10. 1849.

Csány László,
orsz. teljhatalmu biztos.

Nem hivatalos rész.

Vegyes hírek.

— Szászsebesben e' hó 5-kén nagyszerű ünnepély volt. Hős vezérünk Bemnek ekkor adta át a' honvédelmi bizottmány küldöttsége az első rendű érdemjelt's altábornagygyá lett kinevezetéséről szóló okiratot lelkes szónoklatok kíséretében. Az ünnepelt férfi azon ohajtását kérte a' magyar nemzet képviselő házának megvitetni, hogy bár mit tegyen a' t. ház, csak azt ne, hogy a' szabadságát rabló habsburg-lotharingiai házzal kibéküljön. Legyenek a' nagy hős ime szavai minden magyarnak emlékezete táblájára vésvé kitörülhetlenül. Megható volt azon jelenet, midőn Német alezredes, hadügyministerünk megbizottja, a' hős altábornagy sebesült kezét e' szavakkal: „boldognak érzem magamat, hogy a' hazám's nemzetem szabadsá-

gáért vérző jobbot csókolni szerencsés lehetek“ — ajkaihoz szoritotta. Ez ünnepély részleteire visszatérünk.

— Bangya őrnagy, apr. 6-ról kelt tudósítása szerint, Bereg- és Marmarosmegyét egészen megtisztította az osztrák zsoldosoktól.

— A' horvátok küldöttséget bocsátottak Kossuthhoz, kijelenteni előtte a' magyar nemzet ügyéhez's alkotmányához ragaszkodásukat.

— A' királyhágón tuli tiszta-, maros- és szamosparti oláhok, kik eddig sem voltak a' fajunk elleni lázadás bűnrészesei, közelebről Aradmegyében, Kis Jenőben gyűlést tartottak Drágos János képviselő vezérlete alatt. E' gyűlésből köszönő feliratot intéztek a' honvédelmi bizottmányhoz, hálát nyilvánítván a' kormánynak irántuki loyális bánásmódjáért.

— Perczel tábornok seregével már átkelt a' Tiszán's a' bánátban folytatja hadi működéseit.

— Guyon tábornok is szerencsésen megérkezett Komáromba.

HIRDETMÉNY.

(2) A' kolozsvári élelmi fő-biztosság részéről közhírré tétetik, hogy,

1-ször f. é. apr. 5-kén a' bethleni fiókraktár biztostól beküldetett a' kolozsvári főéllemi biztoshoz: ökör 6 d.—tehén 7.d.—borju 12.d.—és csikó 2 darab.

2or Kolozsmegyéhez tartozó Velkér nevű helységről beküldetett: 321.d.rablott nagy juh, herbécs, 1 és 2 éves bárány,—és 134 darab szopó kis bárány.

3-or Az Urbán itteni táborozásakor 2. lovat a' feleki papnál hagyván a' koborló oláhok—egyik kised pejkancza fehér homlokkal, a' másik kised fekete kancza, f.-é. és hó 6-án, az éllemi biztosság által átvétetett.

4-er Őrnagy Haller Sándor vezérlete alatt, a' Heszátra's környékére kiránduló csapatok által lefoglaltott f.-é.-márt. 29-én az engedetlen heszátkortól: 72.-nagy ökör.—81.két és egy éves üdő és ökörborju, 71.-tehén,—1. bika —7 idei szopo borju.—751. nagy juh.—180 bárány,—32. kecske,—14 gidó, és 41. darab ló, mellyek közt egy's két éves, és szopó csikók is vannak.

Mind ezen marhák Kolozsvárt éllemi gazdakezelő Csulak Dániel utján maga rendjén megláthatók, a' lehető tulajdonosok arra utasítottván: hogy követeléseiket 8 nap alatt az e' végre kirendelt bizottmányhoz adják be;—mely határidőn túl a' marhák közárverés utján el fognak adattatni, Kolozsvár apr 10-én 1849.

(3)

(5) O. Szilváson, 's hozzá tartozó helységekben — egy Preszakán, B. Botsárdon, terjedelmes szép majorsági birtokok — úgy egészundra praedialis birtok egy vagy több évekre, a' jeleni környülményekhez képest kedvező feltételek mellett, a' folyó évi apr. 24-ről számítandólag, minden órán haszonbérben kiadók — bővebb értesítést lehet irántok venni Kolozsvárt az Ovárbá gr. Mikes háznál.

(6)